בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 55595-12-16

ת"ע 58207-12-16

בפני כב' השופטת שפרה גליק

תאריך: 2.8.18

<u>התובעים:</u>	1. מ.נ **2. נ.כ** **ע"י ב"כ עו"ד מיה קריכלי**
	נגד
<u>הנתבע:</u>	**ב"כ האפוטרופוס הכללי** **ע"י ב"כ עו"ד אירית וייס גליק ו/או עו"ד גיטה אלאייב**

<u>פסק דין</u>

עניינו של פסק הדין הוא הכרעה בבקשה לקיום צוואה והתנגדות לה.

<u>הרקע ותמצית הטענות</u>

1. המנוחה א.ג שנשאה ת"ז ...., נפטרה ביום 23.2.15 (להלן: "**המנוחה**"). במותה הייתה המנוחה אלמנה ושרויה בלא ילדים.

2. המנוחה השאירה אחריה צוואה נוטריונית מיום 12.6.14, בה היא מזכה ברכושה שלושה אנשים: מר מ.נ, הגב' ל.ש והגב' נ.כ. שתי האחרונות, הן אזרחיות מולדביות. רכושה של המנוחה כלל, עפ"י הגדרתה בצוואה, דירה בגבעתיים, כספים בבנק וכל אשר לדבריה תירש מאחיה אלכסנדר לרנו.

3. מר מ.נ (להלן: "**התובע**") הגיש בקשה לקיום צוואת המנוחה במסגרת ת"ע 55595-12-16, יחד איתו תבעה גם התובעת 2.

דלתיים סגורות

4. ב"כ היועמ"ש (להלן: "**הנתבע**") הגיש התנגדות לקיום הצוואה במסגרת ת"ע 58207-12-16.

5. ביום 29.12.16 מונתה **עו"ד כנרת בר לב**, מנהלת עיזבון זמנית לעיזבון המנוחה.

6. לטענת הנתבע, למנוחה היה אפוטרופוס בעת עריכת הצוואה, וספק אם הבינה טיבה של צוואה בעת עריכתה.

7. עוד טען הנתבע, כי מינוי האפוטרופוס למנוחה נעשה כיוון שרשויות הרווחה העלו חשש לניצול כספי של אחי המנוחה, א.ל ז"ל (להלן: "**המנוח**") ע"י התובעת 2 והגב' ל.ש .

8. עוד טען הנתבע, כי הזוכים עפ"י צוואת המנוחה אינם נמנים עם בני משפחת המנוחה, והיכרותם עם המנוחה ארכה בין 3 עד 4 שנים בלבד, בשנותיה האחרונות של המנוחה, בהן הייתה בתהליך של ירידה קוגניטיבית ונדרשה לסיוע רב.

9. עוד הוסיף וטען הנתבע, כי בעת עריכת הצוואה, המנוחה התהלכה עם עזרה צמודה, הייתה זקוקה לעזרה בכל ענייניה ומאחר והתגוררה בבניין ללא מעלית, לא הייתה מסוגלת לצאת מן הבית ללא עזרתם של הזוכים על פי הצוואה, אשר כאמור היו מטפלים מקצועיים: הגב' ל.ש המטפלת של המנוחה והגב' כ.נ המטפלת של המנוחה.

10. עוד טען הנתבע, כי המנוחה אובחנה כבעלת קווי אישיות תלותיים ולאורך השנים אחיה המנוח טיפל בכל ענייניה ודאג לכל צרכיה. לאחר פטירת המנוח, המנוחה נותרה ללא יכולת לדאוג לענייניה וללא כל אדם קרוב אשר יסייע לה ועל כן, ככל הנראה, פיתחה המנוחה תלות בזוכים על פי הצוואה.

11. הנתבע טען, כי הצוואה נערכה תחת השפעה בלתי הוגנת, ו/או איום ו/או אונס וכאשר המנוחה לא ידעה להבחין בטיבה של צוואה וכי הנוטריון שערך את הצוואה לא פעל בהתאם

דלתיים סגורות

לחובה המוטלת עליו בתקנת 4(ה) **לתקנות הנוטריונים, התשל"ז-1977**, ולא דאג כי תוצג לפניו תעודה רפואית.

12. מטעמים אלה, טען הנתבע, כי יש לבטל את הצוואה.

13. מנגד, כפר התובע בתגובתו להתנגדות, בטענות הנתבע בהתנגדותו.

14. לטענת התובע, הצוואה נערכה ע"י נוטריון, לפי בקשת המנוחה ועל פי הוראותיה; הצוואה הוקראה למנוחה ע"י הנוטריון והמנוחה הצהירה בפניו כי זו צוואתה.

15. התובע הוסיף בתגובתו, כי היכרותו עם המנוחה החלה משנת 2011. המנוח נהג לפקוד את חנות הנעליים של התובע, פעמיים, שלוש פעמים בשבוע, והתובע הגיש לו עזרה רבה לפי בקשתו והמנוח היה נוהג לומר לתובע **"אתה תעזור לי עד הסוף, ואתה מקבל בסוף ירושה כמו שצריך"**. לטענתו של התובע, המנוחה ידעה היטב כי המנוח מעוניין להנחיל את רכושם, לאחר מותה, לתובע.

16. התובע הוסיף וטען, כי עזר למנוח למכור את רכבו, לפי בקשתו, ובמשך שלוש שנים תמימות היה פוקד את ביתו כמעט מידי יום על מנת לראות מה שלומו ולבדוק אם הוא צריך משהו.

17. התובע הוסיף, כי המנוח סיפר לו שחברתו לשעבר ובנה השתלטו על מחצית רכושו, וכי הוא מחפש עו"ד על מנת שיערוך עבורו צוואה. התובע פנה לעו"ד ונוטריון, **י.ר** אך בינתיים המנוח נפל מספר פעמים, התובע טיפל בו, כאשר הובהל לבית חולים, שם נפטר קודם שהפסיק לערוך צוואה.

דלתיים סגורות

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 55595-12-16

ת"ע 58207-12-16

בפני כב' השופטת שפרה גליק

תאריך: 2.8.18

18. לטענתו של התובע, לאחר מות המנוח, הזוכים על פי צוואתה של המנוחה, היו לה למשפחה ועזרו לה בכל ולפיכך רצתה להגשים גם רצון המנוח, ואין כל סיבה שלא לקיים צוואתה של המנוחה.

<u>מבוא דיוני</u>

19. מלכתחילה, באת כוח היועמ"ש, הודיעה על התערבות בלבד, לאחר מספר ישיבות, כאשר הבהרתי כי לטעמי, לאחר שלב מסוים, על ב"כ היועמ"ש להודיע אם הם מתנגדים, אם לאו, הודיעה ב"כ היועמ"ש בישיבת 26.11.17 "**אנחנו הגשנו גם התנגדות גברתי בתיק 4767-05-17**" (ראה עמוד 5 לפרוטוקול).

20. אכן, טוב עשה הנתבע משהגיש התנגדות. "ההתערבות" אינה אלא שלב זמני בלבד, עד אשר מתברר, אם יש קרובי משפחה, המתייצבים לדיון, אם לאו, אם יש כאלה מסתלק ב"כ היועמ"ש מן התיק, ואם אין- שומה עליו- להתנגד.

21. מכל מקום, עתה, משהסתיימו ההוכחות והצדדים סיכמו טענותיהם בכתב, ניתן פסק דיני.

<u>דיון</u>

<u>העומדת לצוואה חזקת כשרותה?</u>

22. כידוע, קובעת ההלכה המשפטית, כי צוואה שמתקיימות בה כל הדרישות הצורניות על פי הדין, עומדת לה חזקת כשרותה, והנטל להוכיח כי בטלה, הוא מוטל על המתנגד לקיומה.

ראה: **ע"א 2098/97 בוסקילה נ' בוסקילה, פ"ד נ"ח(3) 873;**

ע"א 130/79 עוזרי נ' עוזרי, פ"ד ל"ג(2) 346.

כן ראה ספרו של **פרופסור שילה "פירוש לחוק הירושה, תשכ"ה-1965"** (הוצאת "נבו"), עמודים 230-232.

דלתיים סגורות

בפני כב' השופטת שפרה גליק

תאריך: 2.8.18

23. ואכן, כך נקבע בסעיף 25(א) לחוק הירושה, תשכ"ה-1965:

"התקיימו מרכיבי היסוד בצוואה, ולא היה לבית המשפט ספק כי היא משקפת את רצונו החופשי והאמיתי של המצווה, רשאי הוא בהחלטה מנומקת לקיימה, אף אם נפל פגם בפרט מן הפרטים או בהליך מן ההליכים המפורטים בסעיפים 19, 20, 22 או 23 או בכשרות עדים או בהעדר פרטים מן ההליכים כאמור".

24. כאמור לעיל, היה ובצוואה נפל פגם צורני, אין פגם זה מבטל את הצוואה מניה וביה, אלא גורם להיפוך הנטל הראייתי. כך כותב **פרופסור שילה**, בספרו "**פירוש לחוק הירושה, תשכ"ה-1965**" (שם) בעמוד 232:

"הלכה פסוקה וקבועה היא, כשלפנינו צוואה שעל פניה נתמלאו בה כל הדרישות הצורניות, חזקה שהיא תקפה, ועל הטוען לפסלותה – הראיה ואולם, אם הצוואה פגומה בפגם זה או אחר, חובת הראיה מתהפכת ועל הטוען לקיומה נטל ההוכחה שאמנם לפנינו צוואה שאין ספק באמיתותה, כולל החובה להוכיח את צלילות דעתו של המצווה, ושלא הופעלה על המצווה השפעה בלתי הוגנת, וכדומה...".

25. במקרה הנדון בפני נפלו פגמים בצוואה ולהלן אפרטם:

25.1. צוואת המנוחה היא צוואה נוטריונית ולא צוואה בעדים, ולפיכך היה על הנוטריון שערך את הצוואה להצטייד בתעודה רפואית, שכן הוכח שהמנוחה הייתה מוגבלת בניידותה.

כידוע, קובעת תקנה 4(ה) ל**תקנות הנוטריונים, תשל"ז-1977**, כדלקמן:

דלתיים סגורות

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 55595-12-16

ת"ע 58207-12-16

בפני כב' השופטת שפרה גליק

תאריך: 2.8.18

> **"לא ייתן נוטריון אישו על עשיית פעולה בפניו, אם המבקש לבצע את הפעולה, מאושפז בבית חולים או מרותק למיטתו, כל עוד לא הוצגה בפניו תעודה רפואית לפי טופס שבתוספת הראשונה, שהוצאה ביום עשיית הפעולה; התעודה הרפואית תצורף לעותק האישור שיישמר מידי הנוטריון".**

25.2. הוכח שהמנוחה הייתה מוגבלת בניידותה, באופן שלא הייתה יכולה לצאת מביתה בלא עזרה פיזית של אחרים.

כידוע, הפסיקה הרחיבה את משמעות הביטוי "**מרותק למיטתו**" שבתקנה 4(ה) לתקנות הנוטריונים, תשל"ז-1977, באופן שחל גם על מי שמוגבל בניידותו וכדי לסבר את האוזן, אצטט מתוך ספרו של כבוד **השופט שוחט "פגמים בצוואות"** (הוצאת "סדן") בעמוד 106, דברים היפים לענייננו:

> **"יש חשיבות לצירוף תעודת רופא, המשקפת את מצבו הרפואי של המצווה ביום עשיית הצוואה. התעודה הרפואית יכולה לסייע, בהסרת כל ספק, בדבר גמירת דעתו של המצווה, שהמסמך ישמש כצוואה, מאחר שמטרת התקנה היא לברר את גמירות הדעת של המצווה ולהבטיח את חופש רצונו, יש ליתן פרשנות מרחיבה למונח "מאושפז בבית חולים" בתקנה.**
>
> **זאת ועוד: אין לתת להיגד "מרותק למיטתו" את מובנו המילולי המצומצם, אין הכוונה שרק מצבו של אדם "המרותק" לחלוטין למיטתו ואינו יכול לשבת, לקום ולהתהלך ולו מעט, יחייב צירוף תעודה רפואית. כאמור, יש להרחיב את פירוש המונח, <u>ולהחיל את התקנה גם על אדם הסובל מקשיי ניידות, נזקק לעזרת הזולת, ומחמת גילו או</u>**

דלתיים סגורות

<u>**מצבו הרפואי, או שניהם גם יחד, קשה לו לצאת מביתו**</u>**".**

(הקו המדגיש אינו במקור – ש.ג.).

ראה בעניין זה:

ת"ע (ב"ש) 1390/04 פלונית נ' פלוני (10.9.07) [פורסם במאגר "נבו"];

ת"ע (ת"א) 55650-05-13 כ' נ' ו' (24.7.14) [פורסם במאגר "נבו"].

כן ראה פסקי הדין שלי:

ת"ע (ת"א) 31731-08-15 א.ב. נ' י.ב. (6.9.17) [פורסם במאגר "נבו");

ת"ע (ת"א) 4149-06-16 ת.א. נ' ז.א. (11.2.18) [פורסם במאגר "נבו"].

25.3. התובע עצמו העיד בעמוד 60 לפרוטוקול, ישיבת 7.6.18, כי המנוחה הייתה מוגבלת בניידותה. להלן אצטט מחקירתו הנגדית:

"שאלת בית המשפט: איך היא הגיע לעו"ד ר.?

ת. אני לקחתי אותה.

ש. אבל היא בכיסא גלגלים אז איך?

ת. היא הייתה הולך קצת, לקחנו כיסא גלגלים שיהיה לה יותר נוח ללכת מרחק קצת רחוק.

ש. מי הוביל אותה בבניין, הרי הבניין היה בלי מעלית?

ת. אני ביחד אתה ככה. אני עזרתי לה.

ש. למה להגיע עד לעו"ד ר., אין בגבעתיים רמת גן? למה להגיע עד לחולון?

ת. מר א. רצה ללכת אליו, וזהו..."

25.4. הנוטריון שערך את הצוואה הפנה את המנוחה לרופא, **ד"ר פלופסקי**, לצורך הערכת מצבה הקוגנטיבי. המומחה בדק אותה וסבר כי המנוחה **אינה כשירה** לעריכת צוואה. המידע הועבר לנוטריון, אך בכל זאת הוא אישר צוואה נוטריונית.

דלתיים סגורות

ת"ע 55595-12-16

ת"ע 58207-12-16

בפני כב' השופטת שפרה גליק

תאריך: 2.8.18

הנוטריון נחקר על כך בעמודים 93-94 לפרוטוקול, ישיבת 28.6.18, ומחקירתו עלה כי היה מודע לכך שהמנוחה אינה כשירה לערוך הצוואה, ואחרת מן הסתם, גם לא היה שולח אותה לקבל תעודה רפואית.

25.5. הנוטריון טעה לחשוב כי תעודה רפואית מתבקשת רק מקום שהמצווה מרותק למיטתו, הוא ביקש לדבריו את התעודה הרפואית כיוון שהמנוחה ציוותה רכושה לאנשים זרים. כך ענה בעמוד 90 לפרוטוקול:

"שאלת בית המשפט: אתה סיכמת עם ד"ר פלופסקי אם יצא שהיא לא כשירה אתה תשלם לו רק חצי משכרו?
ת. זה מה שהוא אמר, מיוזמתו.
ש. שילמת לו?
ת. לא שילמתי לו שום דבר, הוא אמר שהנבדקת לא שיתפה אתו פעולה ולכן הוא לא יכול להחליט שהיא כשירה, או לא כשירה, לא, הוא אמר שהוא לא יכול לתת חוות דעת שהיא כשירה.
ש. הוא אמר לנו שהוא עשה לה מבחן מיני מנטל.
ת. אמרתי לו שישלח לי בפקס כמו שסיכמנו וישולם לו מחצית משכרו ואז הוא אמר לי שהוא לא נותן חוות דעת ולא לוקח כסף, באלה המילים..."

25.6. בתצהיר עדותו של הנוטריון הוא אמר בסעיף 15, כך:

"ישבתי עם א. (המנוחה – ש.ג.) **שאלתי אותה אם יש לה בעיות מנטליות כלשהן, או מחלות והיא השיבה בשלילה. אמרה שהיא מתקשה ללכת, ושהיא לא שומעת והצביעה על האוזן, אבל שאין לה שום פגיעה מנטלית".**

דלתיים סגורות

ת"ע 55595-12-16

ת"ע 58207-12-16

בפני כב' השופטת שפרה גליק

תאריך: 2.8.18

הדברים תמוהים. הכיצד יכול אדם שיש לו בעיה מנטלית, לומר זאת על עצמו?... יתירה מזאת, מרגע שהמנוחה אמרה לנוטריון כי היא מתקשה בהליכה, היה עליו לדעת כי עליו להצטייד בתעודה רפואית המתייחסת ליום עריכת הצוואה. פסק דין אחר פסק דין מסביר את ההרחבה שנדרשת לפרשנות של "ריתוק למיטה" גם על מוגבל בניידות, או מי שמתקשה בהליכה מפאת הגיל, ולשווא.

25.7 פגם נוסף נפל בצוואה, מכיוון שהוכח שהמנוחה הייתה חרשת, ועל פי תקנה 8 **לתקנות הנוטריונים תשל"ז 1977**, על הנוטריון היה להבהיר על פני הצוואה, כי נכח- שהמנוחה הבינה את האמור בצוואה חרף חירשותה. ראה גם האמור בהמשך פסק דיני.

26. סיכומה של נקודה זו- בצוואה נפלו פגמים הגורמים להעברת הנטל על שכם התובעים להוכיח
כי הצוואה נחתמה כאשר המנוחה ידעה להבחין בטיבה של צוואה ובהעדרה של השפעה בלתי הוגנת ו/או איום ו/או אונס כלשהו.

<u>הטענה כי המנוחה לא ידעה להבחין בטיבה של הצוואה</u>

27. הוראות סעיף 26 ל**חוק הירושה, תשכ"ה-1965**, קובעות לאמור:

> **"<u>כשרות לצוות</u>**
>
> **צוואה שנעשתה ע"י קטין, או מי שהוכרז פסול דין או שנעשתה בשעה שהמצווה לא ידע להבחין בטיבה של צוואה – בטלה".**

28. הפסיקה הרבתה לעסוק בשאלה מה פירוש "להבחין בטיבה של צוואה", הכללים סוכמו על פי שלושה רכיבים עיקריים: מודעות המצווה לעובדה שהוא ערך צוואה, ידיעתו בדבר היקף

דלתיים סגורות

רכושו ויורשיו, מודעותו באשר לתוצאות עשיית הצוואה על יורשיו. עוד נקבע בפסיקה, כי על המצווה להיות בדעה צלולה ולפרש נכונה את המציאות הסובבת אותו, כאשר דעתו משוחררת מלחצי נפש חולניים ומחשבות שווא.

ראה:

ע"א 1212/01 קרן ליב"י נ' בינסטוק, פ"ד מ"ח(3) 723;

ע"א 5185/99 היועמ"ש נ' מרום, פ"ד מ"ט(1) 38;

דנ"א 1516/95 מרום נ' היועמ"ש, פ"ד נ"ב(2) 813.

.29 הפסיקה הוסיפה וקבעה, כי מבחינת נטל ההוכחה, על המתנגד לקיום צוואה, להוכיח שהמצווה "לא ידע להבין בטיבה של צוואה" או שחתם עליה תחת השפעה בלתי הוגנת, אך במקרה הנדון בפני, וכפי שהראיתי בפרק הקודם לעיל, עקב הפגם שנפל בצוואה – מתהפך הנטל והעול להוכיח העדר השפעה בלתי הוגנת, או כי המנוחה ידעה להבחין בטיבה של צוואות רובץ על התובע.

.30 בתיק זה מיניתי את **פרופסור פניג** לתת חוות דעת לבית המשפט, בשאלה, אם המנוחה ידעה להבחין בטיבה של צוואה, אם לאו (להלן: "**המומחה**").

.31 המומחה נתן חוות דעת ביום 3.9.17. להלן אצטט מתוך חוות הדעת:

"<u>**סיכום ודיון**</u>

חוות דעת זו מתמקדת בכשירותה / מסוגלותה הקוגנטיבית של המנוחה לערוך צוואה ביוני 2014 בהיותה כבת 87. מדובר בחוות דעת רטרוספקטיבית, המתבססת על התיעוד הרפואי ועל תיעוד אחר. בחוות דעת רטרוספקטיבית, יש לחוות דעת כגון זו, מגבלות מובנות,

דלתיים סגורות

בפני כב' השופטת שפרה גליק

תאריך: 2.8.18

שכן עורך חוות הדעת לא בדק את המנוחה בחייה, אין בדיקה ספציפית המתייחסת למרכיבי הכשירות של עריכת צוואה. חלק מהדיווחים על המצב המנטלי, הם מהעובדות סוציאליות של הסוכנות המספקת שירותי סיעוד ולא נוירולוגיים או פסיכיאטריים מומחים, וכמו כן, חוות הדעת כעדות רפואית, היא רק אחת מהעדויות המובאות לפני בית המשפט, שאמור לפסוק על סמך מכלול העדויות.

חוות הדעת היא אפוא, הערכה משוערכת מה היה המצב הקוגנטיבי

בזמן עריכת הצוואה, כאשר הנחת היסוד היא שאדם כשיר לעריכת צוואה, אלא אם יש עדויות מהתיעוד הרפואי / סיעודי שהן משמעותיות, מערערות על כשירותו.

לפי התיעוד הרפואי, יש שלושה מרכיבים פסיכולוגיים/ פסיכיאטריים שיש להתייחס אליהם בנושא הכשירות:

א. <u>הדמנציה והירידה הקוגנטיבית</u>: באם המנוחה סבלה מתהליך שטיוני הרי מדובר בשטיון בדרגה קלה, כאשר מפעם לפעם היו מצבי בלבול אך באופן כללי, התמצאה. תוצאות המיני מנטל הן של 24 בשנת 2012, ובבדיקה מאוחרת יותר 22. המיני מנטל כשלעצמו בודק תפקודים קוגנטיביים כמו זיכרון וריכוז, התמצאות ותפקודי השפה, אך אינו בודק שיפוט ותפקודים ניהוליים גבוהים שהם אלה הדרושים לעריכת מסמך משפטי כמו צוואה. יחד עם זאת, מקובל שבדרגות החמורות יותר של דמנציה כפי שמתבטאות בניקוד במיני מנטל של 10 ומטה, אין אפשרות לערוך צוואה. במקרה שלפנינו הירידה הקוגנטיבית היא קלה, ואם מדובר בשטיון, הרי שהוא בדרגה הקלה יותר. הבדיקה הקרובה ביותר לעריכת הצוואה של ד"ר מוסקוביץ קובעת שהמנוחה כשירה לנהל את ענינה הרפואיים והרכושיים ואיננה

זקוקה לאפוטרופוס וכן מעריך ד"ר מוסקוביץ, שהמנוחה אינה תשושת נפש. תשוש נפש היא הגדרה אדמנסטרטיבית של משרד הבריאות לצורך השמה במחלקה לתשושי נפש בלבד, והיא קובעת שהנבדק – בגלל מצבו הקוגנטיבי "וירידה משמעותית בתפקודי המוח" זקוק לעזרה מלאה בתפקודי היומיום, איננו יכול לדאוג לצרכיו הבסיסיים וזקוק להשגחה של 24 שעות. אמנם בהמשך מומלץ למנות אפוטרופוס לרכוש ובהמשך לגוף, אך ההמלצה של העובדת הסוציאלית היא בעיקר בגלל תלותה של המנוחה בניהול הכספים באחיה. האח עצמו היה נתון כנראה להונאה, והחשש היה שגם המנוחה תיפגע.

ב. דיכאון: דיכאון יכול להחמיר את דרגת החומרה של הפגיעה הקוגניטיבית, וכפי שראינו במקרה שלפנינו חלה אצל המנוחה התדרדרות קוגניטיבית משמעותית מספר חודשים אחרי מות אחיה שאליו הייתה קשורה. את הבשורה על מות אחיה קיבלה המנוחה כנראה בצורה מתאימה ומצוין כי היא מדוכדכת אך לא מצוין שסבלה מדיכאון. דיכאון היא תסמונת עם מרכיבים נוספים מעבר למצב הרוח כמו הפרעות בשינה ובתיאבון, ירידה בהנאה ובעניין, אפטיה והסתגרות. אין עדות מהתיעוד הרפואי על דיכאון רבא בתקופה בה נערכה חוות הדעת. אנו יודעים גם שהמנוחה טופלה שנים על ידי נוגדי חרדה ותרופה לשינה. אין עדות לשינוי במינון התרופות בתקופה זו. בד"כ נטילה כרונית של תרופות אלה איננה גורמת לתופעות לוואי משמעותיות לנושא כשירות לצוואה.

ג. היותה של המנוחה תלותית: אין לכך משמעות לגבי הערכה המתמקדת בתפקוד הקוגניטיבי. מרכיב אחר שצריך להילקח בחשבון היא בעיית השמיעה. המנוחה לא הייתה חרשת אך מתוך

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 55595-12-16

ת"ע 58207-12-16

בפני כב' השופטת שפרה גליק

תאריך: 2.8.18

התיעוד הרפואי ניתן ללמוד שהיה לה ליקוי שמיעתי. ברור שבתקשורת אתה על הבודק לוודא שאכן שמעה את השאלה ומה שהיא עונה הוא לאחר שהיה קלט מתאים. יש תיעוד חיובי רציף על כישוריה הקוגניטיביים של המנוחה. יש אמנם ירידה קוגניטיבית והיא איננה מקבלת את מלוא הניקוד במיני מנטל אולם היא מנהלת עם הפסיכיאטר הבודק שיחה קוהרנטית, מסוגלת לפרש פתגמים ומסוגלת להבין משמעות של אפוטרופסות וחותמת כחודש וחצי לפני עריכת הצוואה לעובדת הסוציאלית על הסכמתה לאפוטרופוסות מטעם הסוכנות "שי אפוטרופסות".

ביום עריכת הצוואה מתקיים ביקור בית של עובדת סוציאלית בביתה. לפי הדו"ח העובדת הסוציאלית מנהלת עם המנוחה שיחה שבה מתייחסת המנוחה למותו של אחיה, היא מביעה את רצונותיה (לצאת החוצה בעזרת העובדת הזרה ולא ללכת למועדון). ביקור זה נערך באותו יום בו נערכה הצוואה.

גם באוגוסט, חודשיים אחרי עריכת הצוואה נכתב דו"ח ובו מציינת העובדת הסוציאלית סעיפים שונים המתבססים על דיווח שהיא מקבלת מהמנוחה כאשר ההתרשמות היא ממצב הרוח הלא טוב אך מעבר לכך אין התייחסות ספציפית למצבה הקוגניטיבי והעובדת הסוציאלית מקבלת את המידע הנחוץ לה בצורה המאפשרת לה למלא את הפריטים הנחוצים. רק באוקטובר של אותה שנה, קרי כארבעה חודשים ממועד עריכת הצוואה אנו למדים על ירידה משמעותית בתפקודה הקוגניטיבי. בדו"חות פיקוח מקצועי של שבח מאוקטובר 1021 הם מתקשים לתקשר עם המנוחה ולקבל ממנה מידע. גם רופא המשפחה שמקיים ביקור בית מציין שיש ירידה במצב החולה מבחינה רפואית "וגם דמנציה קלה" כלומר ניתן ללמוד שאיננו מתרשם

הותר לפרסום

ת"ע 55595-12-16

ת"ע 58207-12-16

בפני כב' השופטת שפרה גליק

תאריך: 2.8.18

> **מדמנציה בינונית או חמורה ובסך הכל מבחינת הדמנציה – אנו עומדים באותו תחום. אמנם בדיקתו של ד"ר מוסקוביץ, שהיא מדוקדקת יותר ונערכת כשלשה שבועות מאוחר יותר, מצביעה על ירידה קוגניטיבית משמעותית, ומכאן ניתן להסיק שבשבועיים שלשה אלה של אוקטובר - חלה החמרה במצבה הקוגניטיבי של המנוחה.**
>
> **מסקנות: המנוחה סבלה מדמנציה קלה בתקופה נשוא חוות דעת זו. אין עדות מהתיעוד הרפואי ותיעוד אחר שהוצג לפני שהמנוחה לא הייתה כשירה לעריכת צוואה בתקופה נשוא חוות דעת זו".**

32. בהמשך ההוכחות, ומשהתגלו ראיות נוספות, **חזר בו** המומחה מחוות דעתו, אותה ציטטתי לעיל, אך אתאר את הדברים כסדרם.

33. ביום 22.4.18 ביקש הנתבע כי אאפשר לו לקבל מסמכים שהרווחה קיבלה באמצעות **ד"ר פלופסקי** שפנה אליהם (בקשה מס' 27). הוריתי כי הנתבע יזמן את **ד"ר פלופסקי** לעדות ביום 7.6.18, ואכן **ד"ר פלופסקי** זומן למתן עדות ביום 7.6.18. מתוך עדותו הסתבר כי הוא ערך למנוחה מיני מנטל ביום לפני או בסמוך לעריכת הצוואה, והעריך שהמנוחה היא בלתי כשירה.

34. להלן אצטט מתוך מכתב ששלח **ד"ר פלופסקי**, והנושא תאריך 30.6.14 (סומן בימ"ש/2) ואשר תוכנו מדבר בעד עצמו:

" **30.6.14**

לכבוד

דלתיים סגורות

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 55595-12-16

ת"ע 58207-12-16

בפני כב' השופטת שפרה גליק

תאריך: 2.8.18

עו"ס אפרת נחום, עו"ס עינת חורב,
לשכת הרווחה ...

הנדון: <u>גב' א.ג ת.ז. 68785369</u>

אני ד"ר פלופסקי איגור מס' רישיון 28001 מס' רישיון מומחה 20351 רופא בכיר במחלקה הפסיכוגריאטרית במחוז לברה"נ ע"ש יהודה אברבנאל, התבקשתי ע"י עו"ד של הנ"ל לבדוק האם גב' ג. כשירה לכתיבת צוואה. הבדיקה נערכה בתאריך 23.6.14 בשעה 18:45 בהסכמתה של הנבדקת בביתה, ב..

.

מדובר באשה, ילידת 1927 רומניה, עלתה ארצה בשנת 1961, אלמנה ללא ילדים, ערירית, מתגוררת עם מטפלת צמודה, במשך 24 שעות ביממה.

בבדיקתי, לא התגלו סימנים פסיכוטיים, ללא סימנים אפקטיביים מז'וריים, ללא תכנים אובדניים, בלטו הפרעות קוגניטיביות.

לדעתי המקצועית, גב' א.ג. סובלת מתהליך דמנטי, ובמצבה הנוכחי <u>אינה כשירה לכתוב צוואה</u>.

יש לציין שבזמן הבדיקה הנ"ל, הייתה מסודרת בהופעתה החיצונית, הבית נקי ומסודר, מסרה על יחסים טובים בינה ובין המטפלת.

ברצוני לציין, שטרם הבדיקה, סוכם עם עורך דינה של הנ"ל, במידה שהנ"ל תהיה כשירה לכתיבת צוואה תשלום עבור הבדיקה ייגבה מחיר מלא, ואם בבדיקתה, הנ"ל לא תימצא הכשירה לכתיבת צוואה, ייגבה חצי מחיר, אולם בסופו של דבר, עקב מצבה החלטתי כי לא ייגבה שום סכום עבור הבדיקה.

תוצאות הבדיקה פורטו בע"פ לעורך הדין של הנ"ל.

לידיעתם ולטיפולכם.

בכבוד רב,

החלטות

ת"ע 55595-12-16

ת"ע 58207-12-16

בפני כב' השופטת שפרה גליק

תאריך: 2.8.18

ד"ר א. פלופסקי,
פסיכיאטר מומחה".

35. כאשר נחקר **ד"ר פלופסקי**, הוא אף חיזק את האמור במכתבו. אביא מדבריו בחקירתו הנגדית, דברים המדברים בעד עצמם (עמוד 35 לפרוטוקול, ישיבת 7.6.18):

"ת. אני רוצה להסביר איך הגעתי לשם, לפני 4 שנים התקשר אלי עו"ד שלא הכרתי אותו, הוא ביקש ממני לבדוק את הגברת ג. ולבדוק אם היא כשירה לכתוב את הצוואה, בעצם לזיכרוני אני אמרתי לו שני דברים שא' אני בא ובודק את האישה ואם היא כשירה לכתוב את הצוואה אני כותב חוות דעת ואם היא לא כשירה אני לא אכתוב. כמו שנהוג אצלי בבדיקות האלה שאם אני בודק את הבן אדם ואני מחליט שהוא כשיר לכתוב צוואה אני כותב.

לשאלת בית המשפט, אני דוקטור פסיכיאטרי אני עובד מ-1994.

שאלת בית המשפט: מה היה מצבה הנוכחי בתהליך?

ת. כמה שזכור לי היה שהיא, זה נכון שאם בן אדם סובל מדמנטי קל..

<u>שאלת בית המשפט</u>: איך אתה יודע את רמת החומרה?

ת. עשיתי לה מיני מנטל, הוא היה כזה שאי אפשר היה לכתוב שהיא כשירה לערוך את הצוואה, היה לה ציון נמוך אני לא זוכר בדיוק כמה אבל היא גם לא ידעה למי היא רוצה להוריש, לזיכרוני, זה היה לפני 4 שנים, מה הרכוש שלה, היא גם לא הייתה נותנת לי נימוקים למי ולמה ובגלל זה החלטתי שהיא לא כשירה.

<u>שאלת בית המשפט</u>: היא ידעה מי היורשים שלה?

ת"ע 55595-12-16

ת"ע 58207-12-16

בפני כב' השופטת שפרה גליק

תאריך: 2.8.18

ת. זה לא זכור לי. היא לא הייתה נותנת לי נימוקים למי היא רוצה להוריש את רכושה ולמה, זה אחת מהדברים המרכזיים בבדיקה שמחליטים אם כן בן אדם יכול לכתוב צוואה או לא...".

36. במהלך חקירתו של **ד"ר פלופסקי**, פניתי ושאלתיו על העברת התרשומת שלו לרווחה והוא ענה כך (עמוד 36 לפרוטוקול ישיבת 7/6/18):

"שאלת בית המשפט: איפה אתה עובד?

ת. אני סגן מנהל מחלקה באברבנאל.

שאלת בית המשפט: אם פנו אליך באופן פרטי יש חיסיון איך העברת את זה לרווחה?

ת. זאת הייתה החלטה שלי, מותר לי כאזרח ורופא אם אני רואה שיש חשש אולי לדעתי לניצול זה חובתי כאזרח לפנות ללשכה, זה לא נהוג אצלי כל הזמן, אני לא נוהג אחרי כל בדיקה לערב את הרווחה במקרה הספציפי הזה אני חשבתי שזה כן יהיה נכון. זאת הייתה החלטה שלי."

37. בהמשך עדותו סיפר **ד"ר פלופסקי**, כי ב-23.6.14 ערך מבחן מיני מנטל למנוחה, הבדיקה נעשתה שבוע אחרי הצוואה, **וד"ר פלופסקי** מצא שלמנוחה יש דמנציה בדרגה חמורה. להלן אצטט מחקירתו של **ד"ר פלופסקי** בעמוד 38 לפרוטוקול:

"שאלת בית המשפט: האישה עשתה צוואה ב12/6/14, אתה בדקת אותה ב23/6 ומצאת שיש לה דמנציה בדרגה חמורה, האם דרגת דמנציה חמורה יכול להיות שהופיעה רק ב23 או סביר להניח שגם ב-12, האם ב-11 ליוני או ב-12 ביוני האישה הזאת הייתה כשירה?

ת. קרוב לוודאי שהיא הייתה דמנטית גם ב12 לחודש, אין לי מושג אני לא יודע מה לענות, זה לא יכול תוך 10 ימים כל כך להתפתח...".

38. בעקבות עדותו של **ד"ר פלופסקי**, נתתי החלטה לזמן לחקירה נוספת את מומחה בית המשפט, להלן אצטט מעמוד 40 לפרוטוקול:

"<u>החלטה</u>

1. בית המשפט מזמן לעדות פעם נוספת את פרופסור פניג.
2. ב"כ הצדדים יתאמו עם פרופסור פניג ישירות מועדים נוחים, לפחות שלושה כאלה ויגישו לי את זה בהקדם האפשרי.

3. המועדים שיתאמו עם פרופסור פניג יהיו בשעה 14:30 במשך ימות השבוע ואם אפשר עוד קודם הפגרה....."

39. להלן אצטט מחקירתו של המומחה בישיבת 28.6.18 בעמוד 81 לפרוטוקול:

"שאלת בית המשפט: לו היית יודע את הנתונים הללו היית משנה את חוות הדעת?
ת. בהחלט כן, אני אמרתי גם פעם קודמת שהעדתי שנתתי את חוות הדעת על סמך המסמכים שהיו לפני. מתוך כל התיעוד עולים כל מיני דברים שאני משתדל להפריד אותם מהחלק המקצועי, לא התפקיד שלי לעשות צדק בבית המשפט.

<u>משיב לשאלות עו"ד וייס:</u>
ש. בנוסף למסמך הזה בחקירתה של העו"ס התברר שיש עוד מסמך שזה ביקור שלה של העירייה מחודש וחצי לאחר?

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 55595-12-16

ת"ע 58207-12-16

בפני כב' השופטת שפרה גליק

תאריך: 2.8.18

ת. היא כתבה שום דבר לא שונה.

ש. היא ציינה בו שהיא לא מסוגלת לקבל החלטות ותפקוד יומי לא טוב.

ת. לגבי תפקוד יומי אני לא יכול להתייחס.

ש. האם זה גורם <u>לך לשנות את חוות דעתך</u>?

ת. <u>כן, אולי נשים את הדברים על רצף כרונולוגי</u> (ההדגשות לא במקור, ש.ג.), **ידעתי שבאוקטובר 2014 היא כבר לא יכלה לקבל החלטות, בדק אותה גם דוקטור מוסקוביץ ומצא שהיא זקוקה לאפוטרופוס והוא אותו אחד שבדק אותה 8 חודשים לפני זה, שינה את דעתו לגבי כשירותה לנהל את ענייניה, על זה לא הייתה מחלוקת, המחלוקת הייתה על הזמן המאוד ספציפי הזה, אנחנו מדברים על 12/6/14 אני הבנתי שדוקטור פלופסקי בדק אותה ב23/6. בכל אופן יש לנו פה בדיקה שמתייחסת לאלמנטים הספציפיים של כשירות לעריכת צוואה, יש לנו אומנם ביום עריכת הצוואה יש, זה לא**

בדיקה אבל יש איזה דוח של עו"ס שמציינת שהיא מעוניינת, לא מעוניינת ללכת למועדון קשישים וככה וככה, ואני על סמך זה אמרתי שהגברת לפחות על פניו לאדם שהוא איש מקצוע אבל לא איש מקצוע בתחום הנוירולוגי היא נראתה לו בסדר, לא התייחסה לקבלת החלטות למעט אם ללכת למועדון או לא, אבל זה היה המידע היחידי שעמד בפניי. עכשיו מגיע ד"ר פלופסקי ומתייחס ספציפי ואני חושב שבצדק הוא מציין בעדות שלו שאומנם הוא לא יודע, הוא לא זוכר, זה 4 שנים מאוחר יותר, הבנתי שגם לא היו לפניו את כל הרשומים שלו האם היא התמצאה בזמן ובמקום אבל באופן ספציפי בנושא שאנחנו מדברים היא לא יכולה בכלל להגיד למה היא עשתה ולמי היא

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 55595-12-16

ת"ע 58207-12-16

בפני כב' השופטת שפרה גליק

תאריך: 2.8.18

נתנה, זאת אומרת אחד האלמנטים המרכזיים לצוואה לא היה קיים שם. האם המיני מנטל שלה היה 22 או 20 או 17 אני חושב שזה פחות צריך לעניין אותנו כאנשי מקצוע ואת בית המשפט אני חושב שלשאלה המרכזית היא לא הייתה כשירה, השאלה הנוספת האם 10 ימים קודם המנוחה הייתה כשירה בנושא הספציפי הזה של צוואה, ברופאה הכל יכול להיות כמובן, אבל אני אומר שזה לא סביר, המחלה שלה הדמנציה התקדמה במדרגות כאלה, היה לה ירידה גדולה, לא גדולה, אבל הייתה ירידה ב2012 לפי רופא המשפחה אחר כך התחילה ירידה עוד לפני שהאח נפטר ועל זה אנחנו מדברים עכשיו, ואחר כך עוד ירידה באוקטובר 2014 ששם בהחלט זה בלט מאוד החוסר כשירות שלה...".

40. הנה כי כן, מומחה בית המשפט, בהגינותו הרבה, ונוכח הממצאים של **ד"ר פלופסקי** <u>משנה</u> את חוות דעתו, וקובע שהמנוחה לא הייתה כשירה לערוך צוואה וכך ממשיך וקובע המומחה בעמוד 82 לפרוטוקול, דברים המדברים בעד עצמם:

"עכשיו מגיעה עדות מאוד ברורה וחד משמעית מפסיכיאטר שאפילו נזכר כדי למצוא את המנוחה "כשירה" ואנחנו יודעים שבבדיקות

כאלה שאנחנו מגיעים מטעם עם כל האובייקטיביות שלנו אנחנו נוטים אולי לעשות בדיקות פחות נגיד, חודרניות והנה הרופא הזה שגם היה לו תגמול אם הוא היה מוצא אותה ככשירה הוא מגיע כאילו מטעמה לא מוכן ואפילו פונה בצעד די ככה דרמטי, אני לא יודע בדיוק למה, אבל הוא פונה לשירותי הרווחה, זה לא ברור לי, אבל זה לא התפקיד שלי למצוא למה הוא עשה את זה אבל ברור שהוא נזעק הוא חושב שיש איזה שהיא בעיה. ולכן לאור זאת אני

דלתיים סגורות

ת"ע 55595-12-16

ת"ע 58207-12-16

בפני כב' השופטת שפרה גליק

תאריך: 2.8.18

> **חושב שהמאזן של העדויות כן מצביע על זה שהגברת באותה תקופה לא הייתה כשירה לעריכת צוואה. סביר יותר שהיא לא הייתה כשירה מאשר שכן. לא הייתה מסוגלת לקבל החלטות, לא ידעה אחד מהמרכיבים החשובים של עריכת צוואה, לא ידעה אפילו למי היא נתנה את רכושה ולמה היא עשתה את זה...".**

אכן, דברים כדורבנות!

41. אני מאמצת את עמדתו המאוחרת של מומחה בית המשפט **פרופסור פניג**, ואת עמדתו של **ד"ר פלופסקי** שדיווח באופן הגון, וכחובתו האזרחית לגורמי הרווחה, וקובעת כי המנוחה לא הייתה כשירה לחתום על הצוואה מיום 12.6.04 ולא ידעה להבחין במועד זה בטיבה של צוואה, היא לא ידעה את היקף רכושה ולא ידעה מי יהיו יורשיה, ולמה נקבע בצוואה כפי שנקבע.

להלן אפרט טעמי:

41.1. כאמור, בעדותו של **ד"ר פלופסקי**, המנוחה הייתה במועד עריכת הצוואה נטולת כושר החלטה עם דרגת דמנציה חמורה, ולא ידעה להסביר מי יהיו יורשיה ולמה.

41.2. כך גם קבע (במסקנתו המאוחר, כאמור לעיל) מומחה בית המשפט.

41.3. עובדת הרווחה של עיריית ..., הגב' **אפרת נחום**, העידה, כי מונה למנוחה אפוטרופוס מחשש לניצול כספי. אצטט להלן מחקירתה הנגדית בעמוד 29 לפרוטוקול מיום 28.2.18:

דלתיים סגורות

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 55595-12-16

ת"ע 58207-12-16

בפני כב' השופטת שפרה גליק

תאריך: 2.8.18

"ת. אני מכירה את המנוחה מתוקף זכאותה לקבלת סיעוד מ-2012. הייתה זכאית ל-19 שעות בשבוע, הייתה עובדת זרה הגעתי במסגרת בקרות שוטפות במסגרת חוק סיעוד. באוקטובר שנת 2013 פנה אלי טלפונית מנהל התאגיד ש., א' נועם בבני ברק, והתקשר לדווח על חשש על ניצול כספי של המנוחה ושל אחיה מר ל.א המנוח שהתגורר ב.., הוא הביא את העובדות הזרות, הוא ציין בדיווח שהוא בשיחות עם מר א., שהוא מטפל בכל ענייני המנוחה וכי הגיע אליו מידע מהמטפלת של המנוחה שיש מסמך בנוגע לדירה שלה שהעלה אצלו חשש והוא מבקש את התערבותנו. אני הגעתי בעקבות הדיווח לביקור בית,

המנוחה הייתה אדם מסיבי (צ"ל פסיבי – ש.ג.)**, לא הרבה לדבר** (צ"ל – הרבתה – ש.ג.)**, כל השאלות ששאלתי ענתה מאוד בקצרה, כן, לא, לא פרטה הרבה מעבר, לכל השאלות שלי היא תמיד ענתה שאחיה המנוח מדבר בכל העניינים ושהיא סומכת עליו ושזה המון שנים ככה והוא זה שדואג לכל הדברים והיא לא יוצאת מהבית מקושי תפקודי כבר המון שנים, הבנתי שעוד לפני האשפוז גם ב-2009 היה קושי לרדת למטה... היא הייתה גם כבדת שמיעה ומרכיבה אוזניות. היא כן ידעה את המס' טלפון של האח, היא ציינה בפני שהקשר הוא טלפוני ומאחר והוא גם מבוגר ומוגבל בתפקוד הקשר שלהם טלפוני..."**

ת"ע 55595-12-16

ת"ע 58207-12-16

בפני כב' השופטת שפרה גליק

תאריך: 2.8.18

41.4 עיון במוצג בימ"ש/1 מראה כי **ד"ר מוסקוביץ** מומחה לפסיכיאטריה דיווח ביום 25.2.14 לעו"ס בעיריית ... כי:

"לסיכום: לא מדובר בתשושת נפש. עם זאת יש לציין קווי אישיות תלותיים (בקשר סימביוטי עם אחיה, צעיר ממנה בכמה שנים שהוא מטפל בכל רכושה ולגביו יש חשד לניצור כספי מצד חבר של המטפלת שלו- חשד שיש לבדוק מול עיריית ..). ממליץ להעלות את נושא הקשישה בישיבת הצוות הרב מקצועי הקרוב

.41.5 הרופא האישי של המנוחה, **ד"ר אדי רוזנמן**, העיד (החל מעמוד 41 לפרוטוקול מיום 7.6.18) ואביא מדבריו:

"ת. כן, אני מומחה לרפואת משפחה. גברת ג. הייתה חירשת, ב-2009 זה היה חירשות קלה עד בינונית, היא הייתה צריכה מכשיר, לפעמים שמה ולפעמים לא, ב-2011 היא עברה אירוע מוחי, היא התאוששה ממנו אבל ב-2012 היא עברה אירוע מוחי יותר קשר ומאז הייתה פגיעה מוחית ואני עמדתי על כך שהיא תמכור את האוטו שלא יקרה קטסטרופות ואז התחילה הדרדרות במצבה המנטלי, התחלה של דמנציה, זה לא היה דמנציה של אלצהיימר זאת הייתה דמנציה של פגיעה מוחית כאשר החיצוניות זה פחות או יותר אותו הדבר אבל הסיבות הרפואיות היו שונות. הייתי מבקר אותה בבית וב-2013 היא עוד הייתה בסדר בהתחלה והיא אמרה שהיא חוששת שהמטפלת של אח שלה תעשוק אותו, אני פניתי כתוצאה מכך לחברת נועם שמביאה עובדים זרים

דלתיים סגורות

תאריך: 2.8.18

והתרעתי, פניתי לעו"ס ב..., היא הייתה גרה ב..זה ב... אני פניתי לעו"ס ובזה ראיתי ברגע שאמרו לי ששמו לה אפוטרופוס ראיתי את זה כעניין סגור, לא פעלתי יותר."

בהמשך עדותו מוסיף הרופא (עמוד 42 לפרוטוקול מיום 7.6.18):

"הרבה פעמים פגשתי אותה כי הייתי קופץ לראות מה קורה, היא לא הייתה מסוגלת להגיע אלי, אני קפצתי אליה הרבה פעמים הייתי רואה אותה, מה שלי כרופא חשוב זה אם היא מטופלת היטב אם אין שם איזה שהיא פגיעה, מה שכן, קשה מאוד היה לתקשר אתה, כמעט בלתי אפשרי כי השמיעה שלה וגם עם מכשיר זה לא עזר, ומ-2013 סוף 2013 היא לא הייתה בשום מצב שהיא יכלה להחליט דברים בעצמה, שמחתי שיש לה אפוטרופוס..." (ההדגשות לא במקור – ש.ג.).

42. אין בידי לקבל האמור בסיכומי התובעים, לפיהם כביכול עדותו של **ד"ר רוזנמן** אינה אמינה, הדברים אינם נכונים.

43. איני מקבלת את טענת התובעים בסיכומיהם בהתייחס **לד"ר פלופסקי**, אמנם **ד"ר פלופסקי** אינו מומחה מטעם בית המשפט, אך לעדותו משקל רב בעיני. הוא עשה את אשר עשה מתוך חובתו האזרחית ולא ביקש תמורה. איני מבינה את הטענה **שד"ר פלופסקי** "לא הציג תעודה שהוא רופא". עד זה הוא רופא מומחה וסגן מנהל מחלקה בבית חולים אברבנאל (ראה תשובתו בעמוד 36 לפרוטוקול). עם כל הכבוד, התבטאות התובעים בעניין זה בסיכומיהם היא לא מוצלחת, בלשון המעטה.

דלתיים סגורות

ת"ע 55595-12-16

ת"ע 58207-12-16

בפני כב' השופטת שפרה גליק

תאריך: 2.8.18

עוד אוסיף ואומר, שאמנם **ד״ר פלופסקי** בדק את המנוחה ב-23.6.12 בשעה שהצוואה נחתמה ב-12.6.12, אך כפי שהסביר **פרופ׳ פניג**, דמנציה חמורה אינה יכולה ״להתקדם״ ב-10 ימים, למנוחה לא היה כל כושר החלטה, והיא לא הייתה יכולה לציין מי הם יורשיה או למה היא רוצה שאלה יהיו יורשיה, ובהעדר ידיעה כזו, כמו העדר ידיעה בדבר היקף רכושה – אין לה יכולת להבחין בטיבה של צוואה.

.44 זאת ועוד, בניגוד למה שנכתב בסיכומי התובעים, עדותו של **ד״ר פלופסקי** לא הייתה ״רעועה״ כלל ועיקר. דבריו היו משכנעים והאמנתי לו.

.45 סיכומה של נקודה זו, אני קובעת כי המנוחה לא ידעה להבחין בטיבה של צוואה, לא הייתה כשירה לחתום על זה ויש לבטל את אפוא הצוואה ומכל מקום, התובעים לא הוכיחו כי המנוחה הייתה כשירה לערוך הצוואה ואילו הנתבע הוכיח, כאמור לעיל, שהמנוחה לא הייתה כשירה לערוך ולחתום על הצוואה.

.46 בהמשך פסק דיני אראה שלא רק מטעם זה יש לבטל הצוואה.

<u>הטענה בדבר השפעה בלתי הוגנת</u>

.47 הוראות סעיף 30 לחוק הירושה, תשכ״ה-1965 קובעות:

> **״הוראת צוואה שנעשתה מחמת אונס, איום, השפעה בלתי הוגנת, תחבולה או תרמית – בטלה״.**

.48 הכלל המשפטי קובע, כי נטל ההוכחה לעניין ההשפעה הבלתי הוגנת, מוטל על הטוען להשפעה כזו. ראה ספרו של **פרופסור שילה ״פירוש לחוק הירושה, תשכ״ה-1965״**, הוצאת ״נבו״, בעמוד 270. ואולם, וכפי שכבר קבעתי לעיל, עקב כך שנפל פגם בצוואה נוצר

דלתיים סגורות

"היפוך הנטל הראייתי", ועול ההוכחה בדבר העדר השפעה בלתי חוקית, מוטל דווקא על שכם התובעים.

49. בחינת התשתית הראייתית שהונחה בפניי, מביאה אותי למסקנה, כי הוכחה במקרה הנדון השפעה בלתי הוגנת מצד התובעים על המנוחה וכי התובעים לא הרימו הנטל הראייתי המושת עליהם לשלילת השפעה בלתי חוקית, ודווקא הנתבע הוכיח השפעה כזו.

50. כידוע, הפסיקה הציעה ארבעה מבחנים לבחינת הסוגיה של השפעה בלתי הוגנת. המבחנים הם מצטברים, וכפי שקבעתי לא פעם בעבר, הם מהווים מעין **"נייר לקמוס פסיקתי"** להכרעה בשאלה של השפעה בלתי חוקית (ראה למשל פסק דיני **ת"ע (ת"א) 46769-04-14 נ.ה. נ' מ.ח. (18.5.17) [פורסם במאגר "נבו"]. כן ראה ת"ע 41494-06-16 ט.א. נ' ז.א. (11.2.18) [פורסם במאגר "נבו"].**

51. אגש אפוא לבדיקת התשתית הראייתית הפריזמה של המבחנים כפי שנקבעו בהלכת מרום: **ע"א 5158/93 היועמ"ש נ' מרום, פ"ד מ"ט(1) 331; דנ"א 1516/95 מרום נ' היועמ"ש, פ"ד נ"ב(2) 813.**

52. <u>**מבחן ה"תלות והעצמאות"**</u>

52.1. מן התשתית הראייתית שהונחה לפני, הוכח, שהמנוחה הייתה בעת עריכת הצוואה מאד תלותית ובלתי עצמאית. ראה בעניין זה עדות **העו"ס אפרת נחום** בעמוד 29 לפרוטוקול, בה אמרה המנוחה, שבכל מחליט אחיה, שהמנוחה הייתה פסיבית ולא קיבלה החלטות.

52.2. עפ"י בדיקת **ד"ר מוסקוביץ** – לא מתמצאת בזמן ובמקום (ראה האמור בסעיף 41.4 לפסק דיני לעיל).

דלתיים סגורות

52.3. מעדותו של הרופא האישי של המנוחה, **ד"ר רוזנמן**, עמודים 41-42 לפרוטוקול, כי המנוחה לא הייתה מסוגלת להגיע לרופא, ולכן הוא בא אליה לביקורי בית. הוא הוסיף שקשה מאד היה לתקשר אתה, עקב חרשותה ואף כמעט בלתי אפשרי, ומסוף 2013 היא הייתה במצב שלא יכולה הייתה להחליט על דברים בעצמה.

52.4. **ד"ר פלופסקי** העיד שהמנוחה הייתה נטולת כושר החלטה ולא ידעה להסביר מי הם יורשיה.

52.5. למנוחה מונה אפוטרופוס לרכושה עקב חוות דעתו של ד"ר מוסקוביץ מפברואר 2014, בה נכתב כי למנוחה קווי אישיות "תלותיים".

53. **<u>מבחן "התלות והסיוע"</u>**

53.1. הוכח כי המנוחה גרה בקומה שלישית בלא מעלית וכמעט לא יצאה מביתה, עקב קשיי הניידות.

53.2. מעדותה של **העו"ס אפרת נחום** צוין כי המנוחה כמעט ולא יצאה מפתח ביתה ואף לא ירדה למטה.

53.3. מהעדויות עלה כי המנוחה הייתה חירשת והתקשורת אתה הייתה קשה וכמעט בלתי אפשרית.

53.4. התובע עצמו העיד שהוא עזר למנוחה לרדת במדרגות כדי להגיע למשרד **עו"ד ר.** לעריכת הצוואה.

דלתיים סגורות

53.5. המנוחה נעזרת בעובדת סיעודית שלנה אצלה, ואף נעזרה עפ״י העדויות במוצרי ספיגה. המנוחה לא הייתה מסוגלת לצאת מביתה (עד למינוי האפוטרופוס) בלא עזרת התובעים. אכן הם היו בבחינת ״המוציאים והמביאים״.

54. <u>מבחן קשרי המצווה עם אחרים</u>

54.1. לא נשמעו כל עדויות על קרים כלשהם של המנוחה עם מישהו זולת המטפלת שלה, התובע ואחיה המנוח.

54.2. מעדותה של **עו״ד ח.א**, עולה תמונה קשה של בידוד המנוחה (ולמעשה גם אחיה המנוח) ע״י התובעים. התובעים שלטו בכל התקשורת של המנוחה ואף אחיה, וכך העידה בעמוד 23 לפרוטוקול מיום 28.2.18:

> ״ש. **מתי פעם אחרונה שפגשת אותם** (הכוונה למנוח והמנוחה – ש.ג.)**?**
>
> **ת. פעם אחרונה זה היה כששניהם (מצביעה על התובעים) לפני שהם הגיעו אלי חודשיים לפני הוא התקשר אלי בבכי כל פעם ולוחצים עליו לשנות את הצוואה ואני לא הסכמתי לקבל אותו כל פעם אמרתי**
>
> **לו שאני לא יכולה, דחיתי כי ידעתי שזה הולך לכיוון הזה, יום אחד הוא פשוט בכה לי אז הם הביאו אותו אלי וראיתי שהוא לחוץ הוא שפוף הוא היה נורא מסכן, הוא אמר לי כשהוצאתי אותם מהחדר, הוא אמר לי שדורשים ממנו כסף עבור הטיפול. כסף מחוץ למשכורת, הם דרשו ממנו בין 100 ל-150,000**

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 55595-12-16

ת"ע 58207-12-16

בפני כב' השופטת שפרה גליק

תאריך: 2.8.18

אמרתי אולי תיתן לו עכשיו ולא תשנה את הצוואה, הוא לא נתן להם עד כמה שאני מבינה ואחרי שהוא הלך התקשרתי אליו אחרי זה ואמרתי לו שאני אוסרת עליו לעשות שום דבר ושזה יישאר ככה. גם שהוא היה אצלי לא הסכמתי לעשות".

אין ספק שהדברים מעוררים יותר משמץ של תמיהה, ואתייחס לכך בהמשך פסק דיני.

54.3. מן העדויות של התובעים הסתבר כי הפעם האחרונה שהמנוחה נפגשה עם מכרים הייתה ביום הולדת שחגגו לה ב-2011, אך התובעת לא זכרה מי היה.

המנוחה קיימה גם קשר עם נהג מונית, **מר א.א**, שעזר לה וערך בשבילה קניות, אך על פי עדותו, הפעם האחרונה שראה את אותה הייתה חצי שנה לפני מות אחיה המנוח (ראה עמוד 19 לפרוטוקול). התובע העיד בעמוד 52 לפרוטוקול שהמנוח הזמין אותו, את המטפלות ואת המנוחה לחגוג אצלו את ראש השנה האזרחי. לדבריו של התובע, היו למנוחה חברות אך הוא לא נקב בשמן וגם לא ביקש אותן לתת תצהיר. גם בחקירתו הנגדית (עמוד 52 לפרוטוקול) לא ידע מי הן.

54.4. התובע אף היה נוכח בבדיקה שערך **ד"ר פלופסקי** למנוחה; לדבריו, משום שהמנוחה לא ידעה לדבר עברית (ראה חקירתו הנגדית בעמוד 52 לפרוטוקול).

54.5. התמונה העולה מכל העדויות היא של <u>בידוד</u> של המנוחה.

55. **<u>נסיבות עריכת הצוואה</u>**

דלתיים סגורות

ת"ע 55595-12-16

ת"ע 58207-12-16

בפני כב' השופטת שפרה גליק

תאריך: 2.8.18

55.1. גם בבחינה זו, מצטיירת תמונה קשה. אין הסבר מתקבל על הדעת, מדוע חתמה המנוחה שהיא עם קשיי ניידות קשים, אינה דוברת עברית ויש לה בעיות שמיעה, על צוואה בפני **עו"ד י.ר**, שאינו דובר רומנית.

55.2. מתוך העדויות עלה, כי התובע הוא שיצר את הקשר בין המנוחה לבין **עו"ד ר.** אביא להלן מתוך חקירתו הנגדית של התובע בעמוד 59 לפרוטוקול:

"ש. מתי התקשרת לעו"ד ר.?
ת. זה היה בהתחלה של חודש יוני אני חושב.
ש. ומה אמרת לו?
ת. שהיא רוצה לבוא אליו.
ש. עו"ד ר. ביקש ממך שהוא ישוחח עם המנוחה? ביקש להביא מסמכים כלשהם?
ת. לא".

55.3. בהמשך עדותו הסתבר שבפגישות עם **עו"ד ר.** נכחו גם התובעת 2 והגב' **ל.ש**, הזוכות עפ"י הצוואה. לדבריו, הוא היה מחוץ למשרד. אין בפיו של התובע תשובות מדוע הייתה ל. בפגישה (עמודים 59-60 לפרוטוקול:

"ש. גם נ. ול. היו?
ת. המטפלת שלה ל. הייתה. פעם ראשונה גם נ. הייתה.
ש. מדוע נ. הגיעה לפגישה הזאת? היא הרי לא הייתה מטפלת של המנוחה, אתה זה שיזמת את הפגישה אני מבינה, ל. המנוחה הייתה צריכה עזרה, אבל למה נ.?
ת. היא ביקשה שהיא גם תבוא, א. ביקשה.

דלתיים סגורות

ת"ע 55595-12-16

ת"ע 58207-12-16

בפני כב' השופטת שפרה גליק

תאריך: 2.8.18

ש. נ. באותו הזמן חיפשה כבר עבודה אצל מישהו אחר?
הכי א. נפטר, היא לא התחילה לחפש עבודה אצל מישהו אחר?
ת. אני לא יודע.
ש. אתה יודע באותו היום שנערכה הצוואה נערך גם ביקור על ידי העו"ס של חברת נועם אצל המנוחה, ידעת את זה?
ת. לא.
ש. היא ציינה בדוח שהמנוחה מאוד מדוכדכת, אחיה נפטר לפני כמה שבועות... (מצטטת)?".

55.4. תמוהה, כאמור, הגעתה של המנוחה אל **עו"ד ר.** כאשר שאלתי על כך את התובע, הוא השיב (בעמוד 60 לפרוטוקול):

"<u>שאלת בית המשפט</u>: איך היא הגיע לעו"ד ר.?
ת. אני לקחתי אותה.
ש. אבל היא בכיסא גלגלים אז איך?
ת. היא הייתה הולך קצת, לקחנו כיסא גלגלים שיהיה לה יותר נוח ללכת מרחק קצת רחוק.
ש. מי הוביל אותה בבניין, הרי הבניין היה בלי מעלית?
ת. אני ביחד אתה ככה. אני עזרתי לה.
ש. למה להגיע עד לעו"ד ר. אין ב.... ...? למה להגיע עד לחולון?
ת. מר א. רצה ללכת אליו, וזהו.
ש. הוא פגש אותו אי פעם?
ת. היא בטלפון דיבר אתו...."

דלתיים סגורות

ת"ע 55595-12-16

ת"ע 58207-12-16

בפני כב' השופטת שפרה גליק

תאריך: 2.8.18

55.5. **עו"ד ר.** העיד (בעמוד 88 לפרוטוקול, ענה לשאלתי איך המנוחה הגיעה אליו פיזית:

"היא הגיעה מלווה ב-2 מטפלות, 2 נשים, שאחר כך הבנתי שהן מטפלות. היא הגיעה על כסא גלגלים".

אציין שגם בעמוד 92 לפרוטוקול העיד **עו"ד ר.** "...**היא הייתה על כסא גלגלים".**

לדברי **עו"ד ר.** הוא דיבר עם המנוחה בעברית (ראה חקירתו הנגדית בעמוד 93 לפרוטוקול). הדבר תמוה כשלעצמו עקב העובדה שכל העדויות האחרות מצביעות על חוסר יכולת תקשורת עם המנוחה. אצטט להלן מדברי **עו"ד ר.** בעמודים 91-92:

"ת. נכנסו 2 הגברות הנכבדות והמנוחה, לא ידעתי במי מדובר מי אלה, היא חייכה אלי שלום שלום והתחילה לדבר, אני לא שאלתי מי הן, אמרתי נעים מאוד שמי יריב, והתחילה לדבר, וכשהגיע לשלב של אחרי שהיא תמות מה היא רוצה שיהיה אז היא אמרה לי שהיא רוצה שהכל ילך למ. והצביעה על המטפלות, ..., היא אמרה לי שאחת המטפלת שלה ואחת של אח שלה, לא הבנתי את הצורך שהן היו שם, היא הייתה על כיסא גלגלים חשבתי שאולי מבחינה רפואית, ראיתי אישה על כיסא גלגלים חשבתי שאולי אחת בנושא רפואי ואחת בנושא אחר, ואמרתי לה שאם הן יורשות שלה הן לא יכולות להיות בחדר ושישאירו את הדרכונים על הדלפק,

דלתיים סגורות

ת"ע 55595-12-16

ת"ע 58207-12-16

בפני כב' השופטת שפרה גליק

תאריך: 2.8.18

והן יצאו מהחדר, סגרתי את הדלת ואז שאלתי אותה מי אלה יותר בפרוטרוט ומה היחסים ביניהם, ושאלתי אותה מה מצבה הרפואי אם יש לה בעיות רפואיות או מחלות, דיברנו בעברית, היא

אמרה לי שמצבה הרפואי גם הפיזי וגם המנטלי הוא בסדר גמור אבל אמרה שקשה לה ללכת ואמרה שהיא לא שומעת טוב באוזן אחת, אני לא יודע אם היא אמרה אוזן אחת, היא הצביעה על האוזן.

ש. היו לה בעיות שמיעה, איך תקשרת אתה?
ת. אני לא ידעתי שיש לה בעיות שמיעה.
ש. כמה זמן נערכה הבדיקה הראשונה?
ת. בסביבות חצי שעה.
ש. וכמה זמן נ. ול. היו בחדר?
ת. אני לא זוכר.
ש. האם הן אמרו משהו בפגישה הזאת?
ת. אני חושב שלא, אני לא זוכר.
ש. אתה ידעת שמונה לה אפוטרופוס באותו הזמן?
ת. לא היה לי מושג.
ש. אתה מציין שאתה התפלאת שהמנוחה רוצה להוריש גם לל. ונ., לא שאלת אותה על זה?
ת. אני הייתי בטוח שהיא רוצה להוריש הכל למ. כמו אחיה, שאלתי אותה, לא הכל למ.? אז היא אמרה לי לא, נ. מ. ול., לא הכל למ. אז בסדר זה מה שהיא רוצה, הוצאתי אותן החוצה.."

דלתיים סגורות

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 55595-12-16

ת"ע 58207-12-16

בפני כב' השופטת שפרה גליק

תאריך: 2.8.18

55.6. מדבריו של **עו"ד ר.**, ומכל הנסיבות האופפות את הצוואה, ניתן להסיק כי התובעים לא הצליחו להוכיח כי יש בנסיבות עריכת הצוואה העדר השפעה בלתי הוגנת, ודווקא הנתבע הוכיח כי יש השפעה בלתי הוגנת. אומר מיד, שהתקשיתי להאמין לדבריו של עורך הצוואה. לא רק שבניגוד לתקנה 4 **לתקנות הנוטריונים, תשל"ז-1977**, לא קיבל תעודה רפואית נכון ליום עריכת הצוואה, וזאת חרף העובדה שהמנוחה הגיעה אליו ישובה בכיסא גלגלים. הנה, גם חובתו על פי תקנה 8 לתקנות הנוטריונים, תשל"ז-1977 לא מולאה, הקובעת כך:

> **"...ניצב לפני נוטריון לשם אימות חתימה... או עריכת מסמך לחתימתו, אדם שהוא אילם, חירש או עיוור, יציין הנוטריון באישורו את עובדה זו וכן את הדרך שבה השתכנע שאותו אדם הבין את משמעותה של הפעולה".**

הדברים אינם טכניים גרידא, שכן נוכח העדויות של **ד"ר רוזנמן, ד"ר פלופסקי** וגם המומחה, סביר יותר שהמנוחה כלל לא הבינה את עורך הצוואה, והתקשתה לתקשר אתו. יתרה מזו, משאובחנה המנוחה בפברואר 2014 כבעלת קווי אישות תלותיים, אין זה סביר שתעשה צוואה אחרי מות אחיה כיון שהתובע יאמר כי "כך רצה המנוח וזהו..."על המנוחה היה לגלות רצון עצמאי משלה.

55.7. הנה גם מנסיבות עריכת הצוואה, לרבות העובדה שהמנוחה "הובאה" מגבעתיים אל נוטריון בחולון, מצביעות על השפעה בלתי הוגנת.

56. **סיכום ארבעת המבחנים** מראה בבירור, כי התובעים לא הצליחו להוכיח העדר השפעה בלתי הוגנת, ואילו הנתבע הצליח להוכיח קיומה של השפעה בלתי הוגנת על המנוחה.

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

ת"ע 55595-12-16

ת"ע 58207-12-16

בפני כב' השופטת שפרה גליק

תאריך: 2.8.18

57. **העולה מן המקובץ** – מאחר שהצוואה נערכה בנסיבות של השפעה בלתי הוגנת, יש מקום לבטלה.

__**הטענה כי הצוואה נערכה תחת "אונס" או "איום"**__

58. בחינת התשתית הראייתית שהונחה בפניי מצביעה על כך שהתקיימו תנאי סעיף 30 **לחוק הירושה, תשכ"ה-1965**, לא רק באשר להשפעה בלתי הוגנת, אלא גם באשר ל"אונס" או איום.

59. השאלה הראשונה הנשאלת בהקשר זה, מדוע נלקחת קשישה, המתניידת בקושי וכמעט לא יוצאת מפתח ביתה, המתגוררת ב... (בקומה שלישית בלא מעלית) אל עו"ד בחולון? האם זה במקרה משום שהתובע מתגורר שם?

60. אציין עוד, כי סיפורו של התובע תמוה בעיני. התובע בעל חנות נעליים ב... עולה חדש מ.. (13 שנים בארץ) שהעברית אינה רהוטה בפיו, מתיידד לדבריו עם המנוח, הדובר בעיקר רומנית, עוזר לו, עושה עבורו שירותים, והמנוח מבטיח כי יערוך צוואה לטובתו. במאמר מוסגר אעיר, כי במהלך העדויות הסתבר שהתובע הוא ידיד של המטפלת של המנוח, אך הנה המנוח לא ערך צוואה לטובתו של התובע.

במהלך העדויות הסתבר, מפי **עו"ד ח.א**, כי המנוח בכה בפניה שהמטפלת של המנוח והתובע לוחצים עליו לשנות את הצוואה הקודמת שלו (אותה ערך כנראה לטובת אחותו – היא המנוחה) והוא חושש מהם. **עו"ד ח.א**, שהיא ככל הנראה אישה הגונה ביותר, מייעצת שלא לעשות כן, ולפיכך, ככל הנראה, נמצא עו"ד מחולון, הוא עורך הצוואה של המנוחה.

כדי להמחיש הדברים אצטט מעדותה של **עו"ד ח.א** (בעמוד 22 לפרוטוקול):

דלתיים סגורות

ת"ע 55595-12-16

ת"ע 58207-12-16

בפני כב' השופטת שפרה גליק

תאריך: 2.8.18

"ש. שיתפו אותך בזה שהם רוצים להוריש למישהו אחר?
ת. לא זה מעולם לא עלה על הפרק.
ש. מתי פעם אחרונה שפגשת אותם?
ת. פעם אחרונה זה היה כששניהם (מצביעה על התובעים) לפני שהם הגיעו אלי חודשיים לפני הוא התקשר אלי בבכי כל פעם ולוחצים עליו לשנות את הצוואה ואני לא הסכמתי לקבל אותו כל פעם אמרתי לו שאני לא יכולה, דחיתי כי ידעתי שזה הולך לכיוון הזה, יום אחד הוא פשוט בכה לי אז הם הביאו אותו אלי וראיתי שהוא לחוץ הוא שפוף הוא היה נורא מסכן, הוא אמר לי כשהוצאתי אותם מהחדר, הוא אמר לי שדורשים ממנו כסף עבור הטיפול. כסף מחוץ למשכורת, הם דרשו ממנו בין 100 ל-150,000 ₪ אמרתי אולי תיתן לו עכשיו ולא תשנה את הצוואה, הוא לא נתן להם עד כמה שאני מבינה ואחרי שהוא הלך התקשרתי אליו אחרי זה ואמרתי לו שאני אוסרת עליו לעשות שום דבר ושזה יישאר ככה. גם שהוא היה אצלי לא הסכמתי לעשות.
ש. המלצת לו להעביר להם 150,000 ₪?
ת. אמרתי לו שלא ישנה את הצוואה, הוא אמר שאם הוא לא יעביר את הכסף לא יטפלו לא היה לו אף אחד שיטפל בו אז אמרתי לו שאם הוא כל כך לחוץ שיעביר עכשיו ולא ישנה את הצוואה.
ש. מתי זה היה?
ת. כמה חודשים לפני שהוא נפטר, חודשיים שלושה..."

בהמשך עדותה הוסיפה **עו"ד אייל** (שאגב, לא גבתה מן המנוח כל שכ"ט) כי:

"...הם הכריחו אותו, הם רצו כסף, לא הסכמתי שהוא ייתן כסף ולא הוצאתי שום דבר..."

ש. את אומרת שהם הכריחו אותו, איך הם הכריחו?

ת. לפני שקרה כל הסיפור הזה הוא היה מתקשר אלי ולא תמיד יכולתי לדבר והייתי חוזר אליו והוא היה אומר שהוא לא יכול לדבר כי היא הייתה בקו השני, וכשהיא הייתה יוצאת לקניות הוא אמר שעכשיו הוא יכול, היא הייתה מאזינה לשיחות בקו השני, ועושה קולות מהם נשמע כביכול שהיא כועסת והוא פחד...".

61. הדברים מדברים בעד עצמם. הנה, המטפלת של המנוחה "גובה" את חובה כביכול מן המנוחה, כאשר מזימתה לא יוצאת אל הפועל והמנוח הלך לבית עולמו ולא שינה את צוואתו לטובתה ולטובת התובע. מסיבה זו, ככל הנראה, נכחה התובעת (המטפלת של המנוח) אצל **עו"ד ר.** כאשר לכאורה – ערכה המנוחה את הצוואה".

62. עוד אציין, כי כאשר נחקרה **עו"ד ח.א** מדוע לא דיווחה לרווחה על מעשי התובעים, אמרה בעמוד 25 לפרוטוקול:

"לא דיווחתי עשיתי טעות, אני מודה, אם הוא לא ייתן להם לא יהיה מי שיטפל בו, הוא כל הזמן פחד שהיא תלך והוא יהיה לבד, מכוח הנסיבות אמרתי אני לא אזיק ובזה זה יגמר. וגם אני מצטערת עשיתי טעות ואני מודה".

63. בעיני, גם **עו"ד ח.א וגם מר א.א**, שהמנוחים הציעו כביכול לגמול להם על עזרתם, באופן שיציינו אותם בצוואתם – והם סירבו, הם אנשים הגונים.

64. מאידך, איני רואה כך את התובעים. שלושת הזוכים על פי הצוואה, אכן איימו על המנוחה ולחצו עליה לערוך את צוואתה, וגם בכך יש טעם לבטל הצוואה.

בפני כב' השופטת שפרה גליק

תאריך: 2.8.18

.65 העובדה שהתובעים היו כל כך מעורבים בעריכת צוואת המנוחה (טרחו והביאו אותה וחיכו עד שהצוואה תיחתם) והעובדה שבשעתו עוד לחצו על המנוח, מצביעה בבירור על חתימת הצוואה תחת אונס ו/או איום.

.66 אני קובעת אפוא, כי הנתבע הוכיח שצוואת המנוחה נחתמה תחת לחץ ו/או איום ו/או אונס וגם מטעם זה היא בטלה.

.67 **בשולי הדברים מצאתי לנכון להתייחס לתופעה המתפשטת, ובה קשישים ערירים בדרך כלל גם חסרי ישע או כאלה שמונה להם אפוטרופוס, מזכים את המטפלים הסיעודים שלהם ברכוש בצוואה. ביחסי התלות שנוצרים בין קשיש כזה למטפלו הסיעודי (בדרך כלל אזרח זר) יש גם ניגוד עניינים מובנה. בשל ניגוד עניינים זה יש לראות את התופעה כפסולה – ולשרש אותה. העובד הסיעודי, מתגורר עם הקשיש, מקבל את שכרו מהקשיש (או באמצעות חברת כוח אדם) ואין הוא צריך לצפות להכרת תודה של זכייה בצוואה. לטעמי מן הראוי שהמחוקק ייתן דעתו להיבט זה.**

<u>**סיכומו של דבר**</u>

.68 צוואת המנוחה מיום 12.6.14 – בטלה.

.69 התובעים יישאו בשכ"ט ובהוצאות הנתבע בסך 30,000 ₪.

.70 ניתן לפרסם בהשמטת שמות הצדדים.

.72 **תואיל המזכירות לסגור את התיקים שבכותרת.**

דלתיים סגורות

ת"ע 55595-12-16

ת"ע 58207-12-16

בפני כב' השופטת שפרה גליק

תאריך: 2.8.18

ניתן היום, כ"א אב תשע"ח, 02 אוגוסט 2018, בהעדר הצדדים.

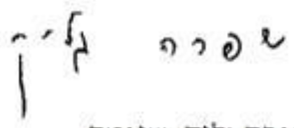

שפרה גליק, שופטת

דלתיים סגורות